

практично повністю задовольняє потреби виробничого сектору економіки, а отже нестача грошових коштів завжди може бути відновлена за рахунок залучення додаткового капіталу з зовнішніх джерел фінансування.

Соціальна стратегія передбачає заходи щодо соціального захисту персоналу в процесі здійснення стратегічних змін у підприємстві. В свою чергу стратегія управління персоналом повинна: сформувати оптимальний склад та структуру персоналу; розробити заходи щодо підвищення продуктивності праці; забезпечити робітникам можливість підвищувати свій кваліфікаційний рівень та інше.

Інноваційна стратегія торкається питань впровадження на підприємстві передових досягнень НТП: нові технології, нові організаційні методи управління, високотехнологічне обладнання та сучасна електронна техніка. На практиці саме впровадження інновацій дозволяє підприємству отримати значні конкурентні переваги.

Екологічна стратегія пов'язана з підтримкою умов для збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку підприємства як підсистеми екологічної системи.

Таким чином, для досягнення стратегічних цілей уся організація має діяти стратегічно, розробляючи стратегії різного типу. Тому "стратегічний набір" повинен включати наступні групи стратегій:

- загальні для всієї організації (вищій рівень);
- конкурентні та товарні-ринкові стратегії (середній рівень);
- функціональні для кожної з функціональних підсистем підприємства (нижчий рівень).

Тобто на найвищому рівні встановлюються пріоритетні напрямки подальшого розвитку компанії, стратегії середнього рівня відповідають за максимально ефективне використання конкурентних переваг підприємства та розширення ринків збуту продукції, щодо найнижчого рівня, то функціональні стратегії визначають план роботи окремих структурних підрозділів підприємства відповідно до цілей встановлених на вищих рівнях. В залежності від того наскільки розвинута на підприємстві система стратегічного управління можуть використовуватися як усі три рівні, так і тільки найнижчий рівень. Але так чи інакше підприємство матиме в своєму розпорядженні визначену методику формування стратегічного набору, що дозволить йому досить ефективно планувати свою діяльність.

Література

1. Шершньова З.Є. Стратегічне управління. Підручник / З.Є. Шершньова. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.
2. Маркова В.Д. Стратегический менеджмент. Курс лекций / В.Д. Маркова, С.А. Кузнецова. – М.: Инфра-М, 1999. – 288 с.
3. Туленков Н. Ключевая позиция стратегического менеджмента в организации / Н. Туленков // Проблемы теории и практики управления. – 1997. – № 4. – С. 104–107.
4. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд. – Пер. с англ. – М.: Банки и биржи; Юнити, 1998. – 576 с.
5. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання / В.Г. Герасимчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 360 с.
6. Редченко К.І. Стратегічний аналіз у бізнесі. Навч. посібник / К.І. Редченко. – 2-ге вид., доп. – Львів: Новий світ, 2003. – 271 с.
7. Покропивний С.Ф. Підприємництво: Стратегія, організація, ефективність / С.Ф. Покропивний, В.М. Колот. – К.: КНЕУ, 1998. – 352 с.
8. Шершньова З.Є. Стратегічне управління. Навч. посібник / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.
9. Дурлик И. Возможные стратегии польских предприятий / И. Дурлик // Проблемы теории и практики управления. – 1996. – № 5. – С. 36–41.
10. Мексон М. Основы менеджмента / М. Мексон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
11. Торкановский Е. Антикризисное управление / Е. Торкановский // Экономист. – 1999. – №12. – С. 58–67.
12. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність / В.В. Пастухова – К.: КНТЕУ, 2002. – 301 с.
13. Клейнер Г.Б. Предприятия в нестабильной экономической среде: риски, стратегии, безопасность / Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.Н. Качалов. – М.: Экономика, 1997. – 228 с.
14. <http://ukrlib.net>

УДК 658.114.45

К. О. КАЛІЦІНСЬКА
Класичний приватний університет

КОМПЛЕКСНА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ НА РЕЙДЦІКАВІСТЬ

Розглянуто основну мету та задачі проведення аналізу економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцикавість; інформацію, яка використовується при цьому а також основні етапи

комплексної методики дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість. Визначено значення поняття "рейдцікавість".

Reviewed the main purpose and objectives of the analysis of economic security of machine-building enterprise at raid attractiveness; information that is used in this analysis and the main phases of complex research method of economic security of machine-building enterprises at raid attractiveness. Defined meaning "raid attractiveness".

Вступ. Практично будь-яке підприємство незалежно від розміру та правової форми може бути рейдцікавим. **Рейдцікавість** складається з двох термінів: рейдери та економічна цікавість. Під рейдерами у функціональному багатомовному словнику Вікіпедії [1] розуміють "людей, які здійснюють рейдерство зі своєї ініціативи або на замовлення з боку". В новому економічному словнику А.М. Азріліяна [2, с. 286] під економічною цікавістю розуміють "об'єктивні спонукальні мотиви економічної діяльності зв'язані зі прагненням людей до задоволення зростаючих матеріальних і духовних потреб". Згідно трактування цих двох термінів під рейдцікавістю будемо розуміти об'єктивні спонукальні мотиви рейдерської діяльності, здійснювальні рейдерами зі своєї ініціативи або на замовлення з боку. Комплексна методика дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість, пропонується з метою надання можливості керівникам компаній оцінити ступінь захищеності їх підприємств, тобто з'ясування, чи загрожує компанії рейдерство.

Аналіз останніх досліджень. У розвиток теорії оцінки й аналізу ризиків вагомий внесок зробили І.Т. Балабанов, А.Ф. Капустін, Б.А. Лагоша, М.Г. Лапуста, Б.А. Райзберг, Р.М. Тамбовцев, С.А. Уткін, Т. Бачкай, К. Редхед, С. Хьюс та багатьох інших. Дослідженням економічної безпеки господарюючих суб'єктів від недружніх поглинань займалися такі вітчизняні економісти й юристи, як Д.В. Бурикін, В.Ф. Гапоненко, А.Е. Городецький, Р.В. Ллюхіна, М.Г. Іонцев, В.В. Наумов, С.А. Погодин, Д.В. Зеркалов, І. Зайцев. З числа російських дослідників на особливу увагу заслуговує вчення Богатикова О.О. [3] який запропонував методичні основи дослідження рейдпридатності підприємства. Проте ряд аспектів проблеми потребують подальшого поглибленого дослідження, зокрема розробка комплексної методики дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість, а також визначення головної мети, завдань, інформаційної бази, проведення цього дослідження.

Постановка завдання. В межах даної статі ставиться завдання запропонувати комплексну методичку дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість.

Результати. В умовах розвитку ринкових відносин все більшого значення набуває прийняття високо-ефективних управлінських рішень в галузі управління суб'єктів господарювання. Складність та багатогранність зовнішніх та внутрішніх відносин вимагає побудови дієвої системи управління економічною безпекою підприємств.

На думку українського вченого Камлика [4, с. 73]. "комплексна система економічної безпеки підприємництва – це комплекс взаємопов'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних чи юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних утрат та забезпечення сталого росту підприємства у майбутньому". Елементами комплексної системи економічної безпеки підприємства є об'єкт і суб'єкт, механізм забезпечення безпеки та практичні дії співробітників із забезпечення безпеки.

Об'єкт і суб'єкт комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємництва тісно взаємозалежні. Об'єктом комплексної системи економічної безпеки є стабільний економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності в поточному і майбутньому періодах. Суб'єкти системи економічної безпеки підприємництва носять більш складний та специфічний характер, оскільки їх діяльність обумовлюється, як особливостями і характеристиками об'єкта, так і специфічними умовами зовнішнього середовища. До них належать ті особи, підрозділи, служби, органи, установи, міністерства та відомства, які безпосередньо забезпечують економічну безпеку підприємства. Виходячи з багаточисельності суб'єктів системи економічної безпеки підприємництва їх можна згрупувати у дві групи:

- внутрішні – особи та підрозділи, які перебувають охоронною діяльністю безпосередньо на підприємстві;
- зовнішні – зовнішні організації, що перебувають за межами підприємства і не підпорядковані керівництву фірми [4, с. 74–76]

Метою дослідження економічної безпеки підприємств є пошук "больових точок" через які рейдери зможуть вплинути на економічну безпеку рейдцікавих підприємств. У процесі досягнення поставленої мети вирішуються конкретні завдання, що поєднують усі напрями забезпечення безпеки..

До основних завдань дослідження економічної безпеки підприємства на рейдцікавість є:

- забезпечення економічної ефективності господарської діяльності суб'єкта господарювання, його фінансової стабільності та фінансової незалежності;
- збір та аналіз заінтересованої інформації для опрацювання ефективних й дієвих управлінських рішень з питань стратегії і тактики розвитку системи економічної безпеки підприємства;
- забезпечення високої конкурентоздатності продукції, товарів та послуг на основі ефективного менеджменту та маркетингу фірми;
- збір, аналіз та оцінка інформації про партнерів, конкурентів, клієнтів, інших фізичних та юридичних осіб, з метою прийняття превентивних заходів і попередження реальних та можливих погроз економічній безпеці;

- забезпечення збереження матеріальних цінностей, грошових коштів та відомостей, що становлять комерційну, банківську та іншу таємницю; що охороняється законом;
- організація навчання персоналу підприємства та контролю щодо дотримання ним відповідних вимог, норм та правил, спрямованих на забезпечення економічної безпеки;
- розробка інструкції про допуск персоналу фірми до роботи з документами, що містять комерційну, банківську чи іншу таємницю, що охороняється законом, організація ведення закритого діловодства.

Дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення цих підприємств. В процесі проведення дослідження можуть виникати різні цілі, зокрема: аналіз поточної економічної безпеки підприємства на рейдцікавість або оцінку економічної перспективи підприємства стати рейдцікавим. На нашу думку, аналіз економічної безпеки підприємства складається з двох взаємозв'язаних розділів: техніко-економічного та інформаційно-аналітичного. Обидва види аналізу взаємозв'язані, мають спільну інформаційну базу (рис. 1).

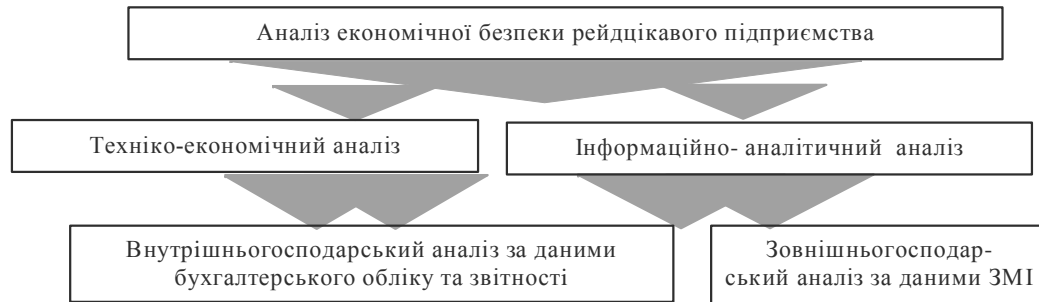


Рис. 1 – Аналіз економічної безпеки рейдцікавого підприємства

На нашу думку, дослідження економічної безпеки підприємства на рейдцікавість, повинне бути частиною загального аналізу господарської діяльності підприємства. Основні етапи проведення комплексної методики дослідження підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість зображені на рис. 2.



Рис. 2 – Комплексна методика дослідження економічної безпеки підприємства машинобудівної галузі на рейдцікавість

Інформаційною базою для дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість є дані балансу (ф. № 1); звіту про фінансові результати (ф. № 2); звіту про власний капітал (ф. № 4); дані статистичної звітності та оперативні дані.

Інформацію, яка використовується для дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість, за доступністю можна поділити на відкриту та закрити (таємну).

Висновки. Комплексна методика дослідження економічної безпеки підприємств на рейдцікавість має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка економічної безпеки підприємства в умовах рейдцікавості. Систематичний аналіз економічної безпеки рейдцікавого підприємства, зможе допомогти підприємству в розробці стратегічних заходів захисту підприємства.

В межах статті нами було поставлено питання розробки комплексної методики дослідження економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі на рейдцікавість. Основними напрямками подальшої роботи у цьому напрямку, на нашу думку, мають бути розробка стратегічних заходів захисту економічної безпеки рейдцікавого підприємства. Загалі розв'язання поставлених завдань надасть змогу забезпечити рейдцікаві підприємства науково-методичною базою для підвищення рівня економічної безпеки цих підприємств.

Література

1. Інтернет-сайт. Енциклопедія Вікіпедія – <http://uk.wikipedia.org/>
2. Новый экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. – 2-е изд. доп. – М.: Институт новой экономики, 2007. – 1088 с.
3. Богатиков А.А. Методические основы определения рейдпригодности предприятия // Враждебные поглощения в Украине. – № 6. – 2008. – С. 47–49.
4. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.

УДК 658.51

О. В. КОБЗІЙ

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля

ПЛАНУВАННЯ БЕЗЗБИТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

Розглянуто окремі підходи до планування беззбиткової роботи підприємств, що діють в умовах невизначеного ринкового середовища. Обґрунтовано необхідність вирішення проблеми збереження беззбиткових обсягів виробництва на підприємствах і своєчасного внесення змін до планів з урахуванням ситуаційних змін зовнішнього середовища.

The article is devoted to the consideration of the approaches to planning of break-even operation of the enterprises in uncertain market environment. The author gives reasons for the necessity of problem solving concerning break-even volumes of production and timely introduction of changes into the plans taking into account situational changes of environment.

Постановка проблеми. Світова економічна криза, яка виникла в 2008 році, призвела до стрімкого скорочення попиту на вітчизняні товари на зовнішніх ринках, різке зниження цін на продукцію й відтік капіталу. В цих умовах багато промислових підприємств опинилося в ситуації, коли затрати на виробництво продукції стрімко зросли, значно випередивши виручку від реалізації, а обсяги її виробництва почали знижуватися. Крім цього, неплатоспроможність споживачів продукції призвела до зниження споживання. Тому, промислові підприємства були змушені зменшувати ціни на свою продукцію, частіше – до рівня збитковості. При значному зниженні об'ємів виробництва додаткова частина собівартості різко зростає, що не дозволяє повну собівартість забезпечити на рівні прибутковості при конкурентно-низькій ціні продукції. Таким чином, різке зниження об'ємів виробництва в період кризи потребує відповідного пропорційного зниження постійних витрат, які необхідно перевести в режим “змінних”, що може бути досягнуто за допомогою перетворень запланованих заходів.

Значне зменшення обсягів продажу супроводжувалось одночасним підвищенням собівартості продукції багатьох підприємств на фоні зменшення її ціни. Так, на промисловому підприємстві ТОВ СП “Зимогір”івський цегельний завод”, незважаючи на поступове зростання цін на протязі усього докризового періоду, наприкінці 2008-го року їх різке зниження призвело спочатку до зрівняння цін і собівартості продукції, а потім перевищення собівартості над ціною продукції, що показано на графіку (див. рис. 1).

Така ситуація склалася на більшості підприємств України, тому вони були змушені стати перед вибором або продовжувати виробництво в збиткових умовах, або терміново адаптуватися до постійних змін в умовах зов-